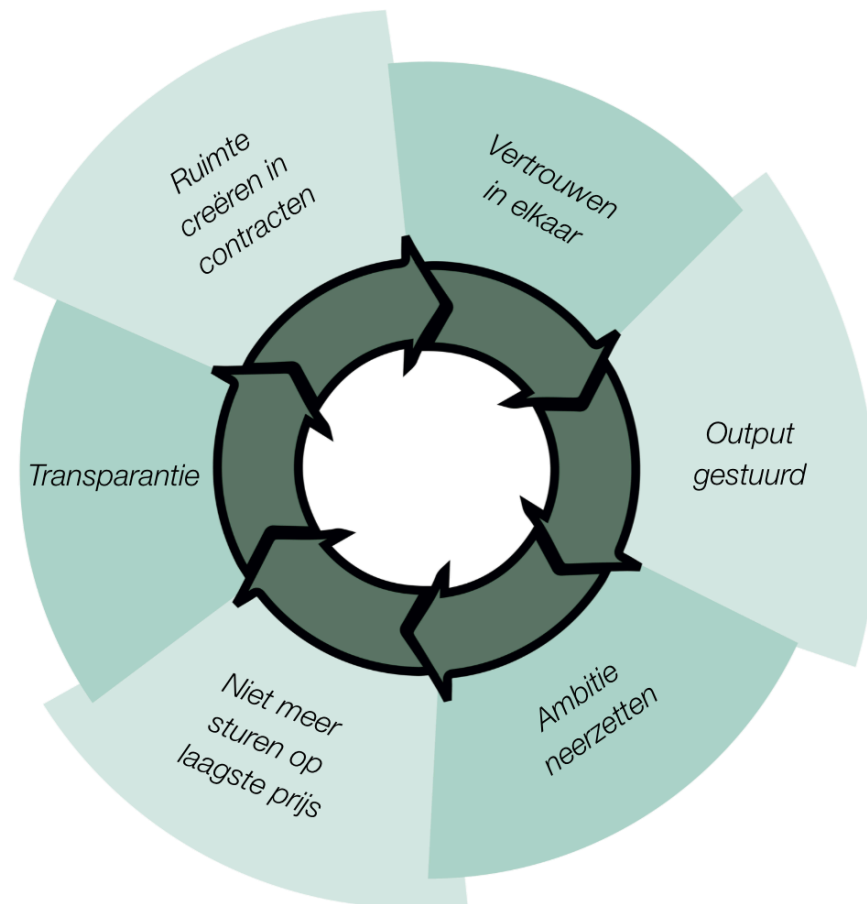

Handreiking

Circulair Aanbesteden van Baggerspecie

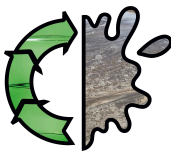
Circulaire Bagger Consortium

Maart 2025

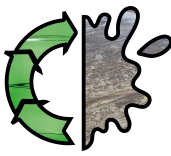
Geschreven door: het Circulaire Bagger Consortium

Begeleid door: Compas Management & Advies

Inhoudsopgave

Aanleiding	3
1. Uitgangspunten	4
Wat is bagger?	4
Wat is circulariteit?	4
Wat is het bestuurlijk & wettelijk kader?	4
2. Eigenschappen van circulaire aanbestedingen	5
Fase 1: Voorbereiding van de aanbesteding	6
Knop A: Marktconsultatie	6
Knop B: Organisatiebrede betrekking	6
Fase 2: Publicatie- en inschrijffase	7
Knop C: Vroegtijdige communicatie over aanbesteding	7
Knop D: Reactietijd op inschrijving	7
Fase 3: Beoordeling en gunning	8
Knop E: Meer belonen van circulariteit (EMVI-criteria)	8
Knop F: Concurrentiegericht dialogoog	9
Fase 4: Contractuitvoering	9
Knop G: Langere contractduur	9
Knop H: Samenwerkingen	10
3. Tot slot	12

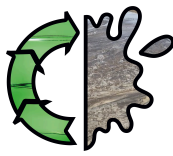

Aanleiding

In 2023 is het Circulaire Bagger Consortium begonnen om te kijken hoe het gebruik van baggerspecie circulaarder kan worden. In samenwerking met de grootste bagger opdrachtgevers in Zuid-Holland: Provincie Zuid-Holland, gemeente Rotterdam, Waterschap Hollandse Delta, Hoogheemraadschap Schieland & de Krimpenerwaard en Hoogheemraadschap Rijnland zijn we lokaal een circulaire baggerketen aan het ontwikkelen waar 100% circulair gebruik van baggerspecie de norm is. Tijdens dit tweejarige proces werd duidelijk dat er voor een meer circulaire baggersector iets moet veranderen in aanbestedingen vanuit decentrale overheden. Want wanneer decentrale overheden opdrachtgevers zijn voor baggerwerkzaamheden, moeten ze beter in staat zijn om de markt meer circulaire doelstellingen mee te geven in aanbestedingen.

Deze ambitieuze en uniforme doelstellingen in aanbestedingen geven de markt meer zekerheid en sturing voor de juiste innovatie, richting een 100% circulaire (bagger)economie. Op dit moment is de contractduur van veel aanbestedingen bijvoorbeeld te kort, is er weinig tot geen ruimte voor innovatie, is het meten van circulariteit een uitdaging en is de contractvorm niet bevorderlijk voor de markt om aan de slag te willen en kunnen met circulariteit. We zijn ons ervan bewust dat het aanpassen van aanbestedingen geen quick fix is (en ook niet de gehele oplossing om te komen tot 100% circulair), maar wel een stap in de juiste richting zodat we in Nederland meer circulair gaan werken en minder nieuwe grondstoffen nodig hebben. Dit komt uiteindelijk ook de klimaatneutrale doelstellingen, uit het Nationaal Programma Circulaire Economie 2023 - 2050, ten goede.

Tussen 2023 en 2025 verzamelde het Circulaire Bagger Consortium informatie over hoe aanbestedingen circulair gebruik van bagger kunnen bevorderen, door middel van interviews en sessies met aannemers, omgevingsdiensten en decentrale overheden. In deze handreiking is deze informatie gebundeld tot praktische en haalbare richtlijnen voor aanbestedingen die circulair gebruik van baggerspecie bevorderen.

1. Uitgangspunten

Dit hoofdstuk definieert de belangrijkste begrippen en geeft het juridisch kader weer.

Wat is bagger?

Volgens het Besluit bodemkwaliteit wordt bagger gedefinieerd als materiaal dat is vrijgekomen uit “*de bodem of oever van een oppervlaktewaterlichaam en dat bestaat uit minerale delen met een maximale korrelgrootte van 2 millimeter en organische stof in een verhouding en met een structuur zoals deze in de bodem van nature worden aangetroffen, alsmede van nature in de bodem voorkomende schelpen en grind met een korrelgrootte van 2 tot 63 millimeter. Met een geschatte hoeveelheid van 40 miljoen kuub op jaarbasis zou je kunnen zeggen dat het de grootste afvalstroom in Nederland is qua kuubs.*”

Wat is circulariteit?

In een circulaire economie zijn vrijwel alleen primaire, secundaire en duurzame grondstoffen in omloop. Producten worden binnen gesloten kringlopen geproduceerd, gedistribueerd en geconsumeerd. Zodoende wordt de waarde van grondstoffen, materialen en producten zo lang mogelijk behouden, waardoor er bijna geen afval meer is (Nationaal Programma Circulaire Economie 2023-2030).

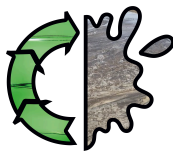
In deze handreiking gebruiken we de volgende definitie voor circulariteit in de baggersector:

“Het circulair gebruik van baggerspecie betekent alleen baggeren wanneer dit noodzakelijk is (inzetten op preventie). Wanneer er dan vervolgens toch gebaggerd wordt en baggerspecie vrijkomt wordt deze eerst hergebruikt door zo veel mogelijk lokaal terug te brengen in de natuurlijke kringloop (inzetten op hergebruik). De baggerspecie die niet terug kan naar deze natuurlijke kringloop, wordt zoveel mogelijk ingezet als vervangende grondstof in andere ketens (inzetten op substitutie), waar dit materiaal niet eindigt als afval maar opnieuw wordt ingezet in circulaire processen.”

Een circulaire aanbesteding is een overheidsopdracht waarin circulariteit, zoals hierboven beschreven, een belangrijk criterium vormt.

Wat is het bestuurlijk & wettelijk kader?

In de afgelopen eeuw is de wereldwijde vraag naar grondstoffen sterk toegenomen, wat heeft geleid tot een geleidelijke uitputting van primaire grondstoffenvoorraden. Als reactie hierop heeft het Rijk, in lijn met de doelstellingen van de Europese Unie (EU), de ambitie uitgesproken om tegen 2030, samen met partners, het gebruik van primaire abiotische grondstoffen met 50% te verminderen. Dit vormt een belangrijke tussenstap naar een volledig circulaire economie in 2050 (Rijksoverheid, 2023). Dit is een belangrijk juridisch kader waarbinnen deze handreiking stappen hoopt te zetten.

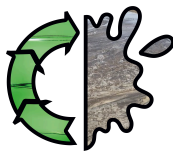
Daarnaast is het belangrijk om de andere juridische context rondom het gebruik van baggerspecie in acht te nemen. Deze juridische context rondom het gebruik van baggerspecie, zowel als afvalstroom als grondstof, wordt gereguleerd door verschillende nationale en Europese wetgevingen. Volgens het Besluit activiteiten leefomgeving wordt baggerspecie in eerste instantie gezien als een afvalstof. Dit is in lijn met de Kaderrichtlijn afvalstoffen van de Europese Unie, die voorschrijft dat stoffen waar men zich van wil ontdoen, behandeld moeten worden als afval. Het ontdoen van afvalstoffen is in principe vergunningplichtig. Echter, de Omgevingswet biedt algemene regels die onder bepaalde voorwaarden vrijstelling van deze vergunningplicht mogelijk maken. Het Besluit Activiteiten Leefomgeving speelt een verdere rol in het beschrijven wanneer baggerspecie toegepast mag worden.

2. Eigenschappen van circulaire aanbestedingen

Dit hoofdstuk onderzoekt de diverse benaderingen van circulaire aanbestedingen. Er bestaat geen 'quick fix' voor het meenemen van circulariteit in aanbestedingen; in plaats daarvan bieden meerdere 'knoppen' waaraan gedraaid kan worden verschillende manieren om circulariteit te integreren. Deze strategieën kunnen afzonderlijk of in combinatie van elkaar toegepast worden

We zullen deze 'knoppen' in detail uiteenzetten, inclusief hoe ze in verschillende fasen van een aanbesteding kunnen worden ingezet om de circulariteit te verhogen. In dit hoofdstuk vind je niet alleen een uitleg van de verschillende strategieën, maar ook praktijkvoorbeelden die illustreren hoe deze succesvol zijn geïmplementeerd. Hieronder zie je alvast een samenvatting van de verschillende knoppen.

Fase 1: Voorbereiding van de aanbesteding

Knop A: Marktconsultatie

Wat moet er anders?

Een marktconsultatie stelt opdrachtgevers in staat beter voorbereid te zijn door directe input en feedback te verkrijgen van opdrachtnemers over wat haalbaar is binnen de gestelde projectdoelen. Marktconsultatie kan worden uitgevoerd door interactieve sessies, schriftelijke enquêtes, of voorafgaande informatiebijeenkomsten te organiseren waarbij marktpartijen worden uitgenodigd om hun visie, capaciteiten en innovatieve oplossingen te delen. Tijdens deze consultaties kan de opdrachtgever specifieke vragen stellen over technologische mogelijkheden, kostenimplicaties, en duurzaamheidsaspecten.

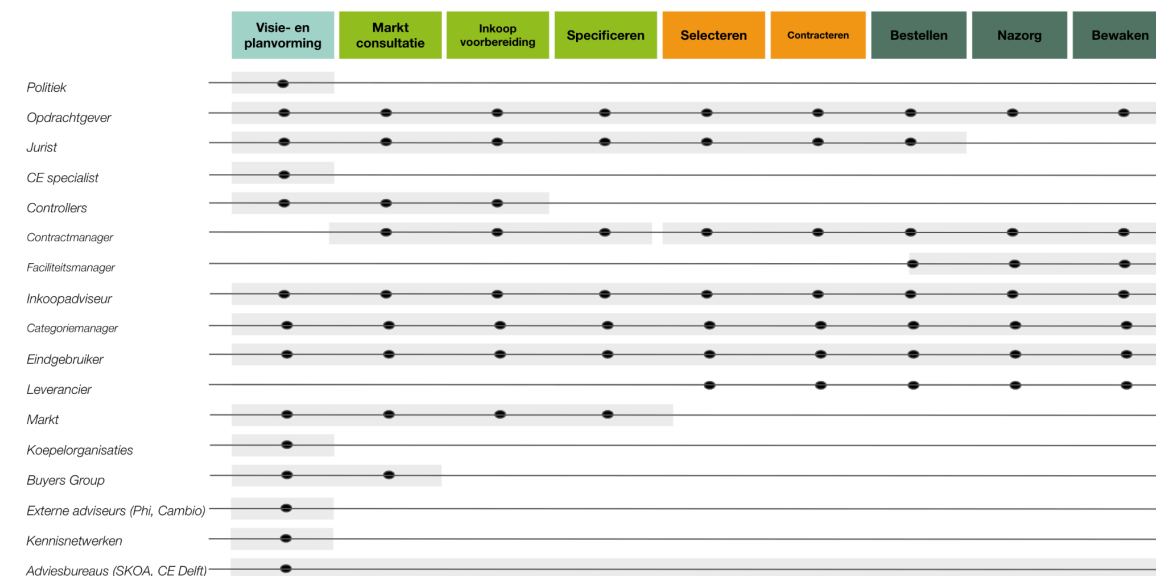
Hoe is dat circulair(der)?

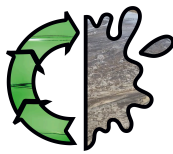
Door marktconsultatie toe te passen, verbeteren opdrachtgevers hun begrip van de huidige technologische en operationele mogelijkheden binnen de markt, wat helpt bij het realistisch definiëren van projecteisen en doelstellingen. Dit bevordert ook innovatie; door in dialoog te treden met marktpartijen kunnen overheden innovatieve ideeën aanmoedigen die bijdragen aan de circulariteit van projecten. Bovendien creëert marktconsultatie een betere afstemming tussen de verwachtingen van de overheid en potentiële aannemers, wat resulteert in een groter draagvlak en begrip voor circulaire doelstellingen binnen de aanbesteding.

Knop B: Organisatiebrede betrekking

Wat moet er anders?

Voor een effectieve aanbesteding betrek je vroegtijdig alle relevante afdelingen binnen je organisatie. Dit zorgt voor een geïntegreerde aanpak en bevordert de implementatie van circulaire principes. Daarnaast is het essentieel om ook externe partijen, zoals gemeenten, Staatsbosbeheer, externe adviseurs, de provincie en het bevoegd gezag, erbij te betrekken. Deze partijen spelen een cruciale rol bij circulair baggergebruik, vooral bij alternatieve toepassingen. Hieronder volgt een visualisatie van de betrokken stakeholders in het aanbestedingsproces.

Voorbeeld voorbereiding:

Link naar aanbesteding	Wat ging er anders?
AI 2024-0019 - Raamovereenkomst Baggeren Amsterdam	Meerdere afdelingen waren betrokken bij de totstandkoming van deze aanbesteding, waaronder innovatie, duurzaamheid en bagger.

Hoe is dat circulair(der)?

Door vanaf de beginfase diverse afdelingen en experts te betrekken bij je aanbestedingsproces kun je met elkaar onderzoeken hoe je circulariteit kan integreren. Je gebruikt de expertise van je collega's.

Fase 2: Publicatie- en inschrijffase

Knop C: Vroegtijdige communicatie over aanbesteding

Wat moet er anders?

Meer communicatie aan de voorkant over een aanbesteding waar er duidelijk gecommuniceerd wordt over de waarden en ambities van de opdrachtgever.

Voorbeeld vroegtijdige communicatie:

Link naar aanbesteding	Wat ging er anders?
31149480: Waardengedreven OnderhoudsContract Uiterwaarden Rijkswaterstaat Programma's, Projecten en Onderhoud Bijlage vooraankondiging 4 Planning aanbesteding	Vroegtijdige communicatie over aanbestedingen met presentaties voor de markt

Hoe is dat circulair(der)?

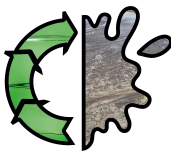
Je betreft de opdrachtnemer in een vroeger stadium bij je ambities en geeft ze tijd om je voor te bereiden.

Knop D: Reactietijd op inschrijving

Wat moet er anders?

Er moet voldoende tijd komen voor aannemers om te reageren op een tender vanuit de overheid. Op dit moment hebben aannemers vaak 3 tot 4 weken om te reageren op een tender vanuit de overheid. Dit is te weinig tijd voor aannemers om tot een plan te komen waarin ook innovatie en circulariteit een plek krijgen. De doorrekening en het benaderen van partners kost te veel tijd, waardoor het meenemen van innovaties voor aannemers lastiger is. Een reactietijd van 8 tot 10 weken geeft aannemers de tijd een aanbesteding beter voor te bereiden.

Daarnaast kan het bieden van een inschrijfvergoeding (denk hierbij aan een EMVI korting) een extra stimulans zijn om bedrijven te motiveren innovatieve en circulaire oplossingen te

ontwikkelen. Alleen het verlengen van de reactietijd betekent niet automatisch dat inschrijvers de extra tijd benutten voor innovatie en circulariteit, tenzij ze hier intrinsiek gemotiveerd voor zijn. Een inschrijfvergoeding helpt een deel van de kosten te dekken die bedrijven maken tijdens dit proces. Dit kan ervoor zorgen dat:

- Meer bedrijven, inclusief kleinere partijen met minder middelen, deelnemen aan de aanbesteding.
- De concurrentie en kwaliteit van inschrijvingen worden verhoogd.
- Aannemers nadenken over circulaire oplossingen, omdat ze financieel gecompenseerd worden voor hun inspanningen in het inschrijfproces.

Voorbeeld reactietijd

Link naar aanbesteding	Wat ging er anders?
31149480: Waardengedreven OnderhoudsContract Uiterwaarden Rijkswaterstaat Programma's, Projecten en Onderhoud Bijlage vooraankondiging 4 Planning aanbesteding	Opdrachtnemers hadden 10 weken inschrijvingstijd om te reageren op de aanbesteding

Hoe is dat circulair(der)?

Meer dan 8 weken inschrijftijd maakt voldoende voorbereidingstijd voor aannemers mogelijk om te reageren met een goed plan, waarin beter nagedacht kan worden over circulaire afzetmogelijkheden van baggerspecie. In die tijd kan er contact gezocht worden met partners die een rol kunnen spelen in het circulair toepassen van de vrijgekomen baggerspecie, maar ook betere kosteninschattingen en planningen worden gemaakt. De doorrekening van circulair toepassen, maar ook afspraken tussen aannemer en partners, kunnen dan beter uitgewerkt worden. Een inschrijfvergoeding maakt het daarbij haalbaarder voor bedrijven om in innovatieve en circulaire plannen te investeren.

Fase 3: Beoordeling en gunning

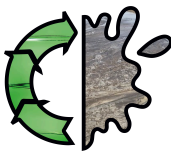
Knop E: Meer belonen van circulariteit (EMVI-criteria)

Wat moet er anders?

Momenteel vinden veel aanbestedingen plaats op basis van Economisch Meest Voordelige Inschrijving (EMVI) waarbij de kosten vaak een doorslaggevende factor zijn (hoogste weging hebben). Om een verschuiving naar meer circulaire inschrijvingen te bevorderen, is het noodzakelijk om van deze kostenfocus af te stappen en samenwerking, duurzaamheid en circulariteit meer te belonen. Dit betekent dat de weging van kwaliteit en samenwerking ten opzichte van de prijs groter moet worden in je EMVI-criteria.

Voorbeeld beoordeling en gunning

Link naar aanbesteding	Wat ging er anders?
AI 2024-0019 - Raamovereenkomst Baggeren Amsterdam	In de EMVI woog

AI 2024-0019 RAW-RO baggeren Amsterdam 0.04.2 EISEN AAN DE INSCHRIJVING 2. CO2-ambitieniveau	kwaliteit 50% en prijs 50%
<u>Baggeren en verbeteren waterhuishouding natuurgebied 't Hol</u> <u>Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland</u> TI23126.3.sl.0101.selectieleidraad 2.6 Inschrijffase	In de EMVI woog kwaliteit 70% en prijs 30%

Hoe is dat circulair(der)?

Het invoeren van duidelijke, meetbare criteria voor circulariteit en deze koppelen aan financiële prikkels kan aannemers stimuleren om circulaire oplossingen aan te dragen en te implementeren.

Knop F: Concurrentiegerichte dialoog

Wat moet er anders?

Concurrentiegerichte dialoog is een aanbestedingsmethode waarbij de overheid met marktpartijen in gesprek gaat om innovatieve oplossingen te verkennen, specifiek voor het circulair toepassen van baggerspecie. Dit kan ook worden benoemd als 'aanbesteden met een voorselectie', waarbij de concurrentiedialoog volgt na deze voorselectie. Dit verduidelijkt de aanbestedingsmethode en helpt opdrachtgevers en opdrachtnemers beter te begrijpen wat er bedoeld wordt met circulair toepassen van baggerspecie wordt bedoeld.

Voorbeeld concurrentiegerichte dialoog:

Link naar aanbesteding	Wat ging er anders?
31149480: Waardengedreven OnderhoudsContract Uiterwaarden Rijkswaterstaat Programma's, Projecten en Onderhoud Aankondiging van een opdracht IV.1.) Type procedure	Een concurrentiedialoog om bij de markt uit te vragen wat de mogelijkheden zijn voor circulair toepassen van baggerspecie

Hoe is dat circulair(der)?

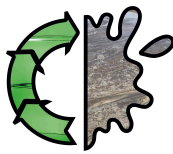
Dit bevordert een dieper begrip van de beschikbare technologieën en methoden die de circulariteit kunnen verhogen. In bovenstaand voorbeeld wordt via een concurrentiedialoog gezocht naar de beste circulaire praktijken voor baggerspecie, wat aantoont hoe dialoog en samenwerking tot duurzamere oplossingen kunnen leiden.

Fase 4: Contractuitvoering

Knop G: Langere contractduur

Wat moet er anders?

Op dit moment is de contractduur te kort voor aannemers om de investeringen achter innovaties rendabel te maken. In plaats van contracten van 2 jaar moeten we naar contracten van minimaal 4 jaar, met mogelijke verlenging tot maximaal 8 jaar bij

tevredenheid over de samenwerking. Er zijn op dit moment niet zoveel langdurige contracten.

Voorbeeld contractuitvoering:

Link naar aanbesteding	Wat ging er anders?
ROK Baggeren 2023-2031 Hoogheemraadschap van Delfland Aankondiging van een opdracht II.2.7) Looptijd van de opdracht, de raamovereenkomst of het dynamische aankoopstelsel II.2.11) Inlichtingen over opties	Er was een contractduur van 8 jaar in de raamovereenkomst.
31149480: Waardengedreven OnderhoudsContract Uiterwaarden Rijkswaterstaat Programma's, Projecten en Onderhoud Aankondiging van een opdracht II.2.7) Looptijd van de opdracht, de raamovereenkomst of het dynamische aankoopstelsel	Een raamovereenkomst met een looptijd van 10 jaar.

Hoe is dat circulair(der)?

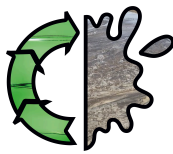
Langere contractduur maakt investeringen aantrekkelijker en financieel haalbaar voor aannemers. De overheid als opdrachtgever wordt minder wispelturig door de langere contractduur. Een goed voorbeeld zijn elektrische zuigers waarvan de investeringskosten hoog zijn, maar die op termijn de investering waard worden. Voor aannemers wordt de noodzakelijke investering haalbaarder en minder risicovol door langer lopende contracten. Dit draagt bij aan de implementatie van circulaire technieken en materialen, omdat bedrijven meer zekerheid hebben dat hun investering zich over langere termijn kan terugbetalen. Door langere inschrijftijd en inschrijfvergoedingen te combineren met langdurige contracten, ontstaat er een sterke basis voor circulaire innovatie in aanbestedingen waarbij je meer ruimte hebt om als aannemer de samenwerking op te zoeken met andere partijen voor het circulair verwerken van baggerspecie.

Knop H: Samenwerkingen

Wat moet er anders?

Integreer een bouwteam in je contractvorm om meer samenwerking en innovatie mogelijk te maken in je baggerproject. Dit kun je in twee type contractvormen doen:

Contractvorm	Administratieve voorwaarden	Toevoeging	Voordelen
UAV + RAW	UAV & RAW	Aan de voorkant meer input vragen	Vergroot de mogelijkheid tot gerichte planning en raming, waardoor er minder onverwachte meerprijzen optreden.
UAV-GC	UAV-GC	Twee-fasen bouwteam	Biedt meer ruimte voor innovatie en markt input binnen vastgestelde randvoorwaarden.

Een raamovereenkomst is geen contractvorm op zich, maar een langdurige (mantel)overeenkomst waarbinnen diverse vormen zoals hierboven genoemd gehanteerd kunnen worden per separaat project. Dit biedt flexibiliteit om het beste contracttype te kiezen op basis van de scope van een project.

Voorbeeld contractuitvoering:

Link naar aanbesteding	Wat ging er anders?
ROK Baggeren 2023-2031 Hoogheemraadschap van Delfland Aankondiging van een opdracht II.2.5) Gunningscriteria IV.1.3) Inlichtingen over een raamovereenkomst of dynamisch aankoopstelsel	Raamovereenkomst waarin de aannemers en opdrachtgever de werken 'verdelen' en samen oplossingen voor de verwerking van bagger zoeken.

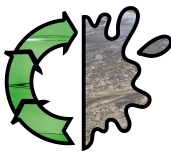
Het hanteren van een bouwteam is een processtap die per contractvorm anders kan worden ingezet. In een UAV-GC biedt dit meer flexibiliteit, terwijl dit binnen een RAW-contract sneller kan leiden tot meerkosten voor de opdrachtgever. Binnen UAV-GC kunnen deze meerkosten binnen een vooraf bepaalde bandbreedte worden opgevangen. Daarnaast ontstaan er hybride contractvormen waarin UAV + RAW wordt gebruikt voor bijvoorbeeld het uitbaggeren conform keureisen, terwijl UAV-GC wordt toegepast voor de circulaire verwerking van het slib. Dit zorgt ervoor dat innovatieve oplossingen door marktpartijen ingebracht kunnen worden en beoordeeld worden op EMVI/BPKV-criteria.

Hoe is dat circulair(der)?

Bij het integreren van een bouwteam in deze contractvormen kun je nog steeds de standaard administratieve voorwaarden zoals UAV (Uniforme Administratieve Voorwaarden) en UAV-GC (Geïntegreerde Contracten) toepassen. Deze voorwaarden bieden een basis voor juridische en administratieve structuur, terwijl het bouwteam zorgt voor de nodige flexibiliteit en creativiteit. Door UAV-GC in te zetten voor circulaire verwerking wordt innovatie gestimuleerd, omdat marktpartijen ruimte krijgen om duurzame oplossingen in te brengen. Met UAV + RAW kan je een specifieke maatregel voor hergebruik van bagger goed geborgd kan uitvoeren.

Samenvatting

- Weet je precies wat de kaders zijn en hoe het project uitgevoerd moet worden? → Werk via UAV + RAW.
- Heb je input en hulp nodig van marktpartijen en wil je ze meer ruimte geven? → Werk via UAV-GC.
- Wil je een combinatievorm voor zowel traditionele uitvoering als innovatieve verwerking? → Overweeg een hybride contractvorm.
- Concurrentiegericht dialogen kan worden gezien als 'aanbesteden met een voorselectie', waardoor de methode en voordelen duidelijker worden voor zowel opdrachtgevers als opdrachtnemers.

3. Tot slot

Dit zijn een aantal van de eerste stappen binnen de huidige kaders van aanbestedingen om de markt te stimuleren circulaire toepassingen te gaan inzetten. Echter moeten er, voordat we 100% circulair gebruik van bagger willen bereiken, meer systeemveranderingen plaatsvinden.

We willen voor het schrijven en samenstellen van deze handreiking alle verschillende opdrachtgevers, omgevingsdiensten en aannemers die hun inzichten en kennis hebben gedeeld, bedanken. Daarnaast willen we als Circulaire Bagger Consortium altijd verder praten met partijen die interesse hebben in de praktische vervolgstappen van deze handreiking. Hiervoor kan je als lezer altijd contact zoeken met het Circulaire Bagger Consortium via: www.circulairebaggerconsortium.nl.

Dit onderzoek is mogelijk gemaakt door Subsidie Circulair Doorbraakproject van de Provincie Zuid-Holland.